

Haerlem Nieuwsbrief

EEN UITGAVE VAN HISTORISCHE VERENIGING HAERLEM

HISTORISCHE
VERENIGING
HAERLEM

In dit nummer o.a.

Verslagen van de werkgroepen

Recensie boek over Torrentius

In de agenda: Interessante excursies en lezingen

Kijk vooral ook op onze website www.haerlem.nl voor actuele informatie en artikelen waarvoor hier geen plaats was.

Veiling, boekenmarkt en Dronkemansopera!

Weet u het nog? De kaart van Romeijn de Hooghe gaat binnenkort gerestaureerd worden. Maar daar is veel geld voor nodig. Velen hebben al een duit of een florijn in het zakje gedaan, maar het is nog niet genoeg. We weten namelijk pas hoeveel geld er in totaal nodig is als de kaart wordt 'bloot' gelegd in het atelier. Verder komen er nog kosten van gespecialiseerd vervoer van en naar het atelier en verzekeringskosten bij. Daarom wordt er op zaterdagmiddag 11 oktober 2014 in het Noord-Hollands Archief (NHA) een grote inzamelactie gehouden. Wat gaan we daarvoor doen?

De Vereniging Haerlem, het Noord-Hollands Archief en enkele particulieren brengen boeken, prenten, prentbriefkaarten en kaartenmateriaal in voor een veiling. Onder de bezielende leiding van Alexander de Bruin kunt u eigenaar worden van fraaie Haarlemse memorabilia. Nieuwsgierig? Een aantal van de te veilen stukken is binnenkort te zien op de website van zowel de Vereniging Haerlem als van het Noord-Hollands Archief. Zelf ook iets inbrengen voor de veiling? Dat kan! Zie de praktische informatie onderaan dit bericht.

Naast de veiling organiseren we ook een grote boekenmarkt in de Janskerk (NHA). U zult versteld staan van de koopjes die u daar op de kop kunt tikken!

Rond de klok van half vier voert Theater Kwezel de 'Dronkemansopera' op. Deze muziekvoorstelling gaat over de problemen en dromen van een kastelein en een serveerster in een ruig café, het Dronkemanshuisje. De voorstelling met een flinke dosis humor is geïnspireerd op de historische verhalen rond de herberg Dronkenhuisgen, die in de 17e eeuw in de Haarlemmer Hout stond.

Kaarten voor de Dronkemansopera kosten slechts € 7,50. Een gedeelte van de kaartverkoop komt ten goede aan de restauratie van de kaart. We besluiten de middag na de opera met een gezellige borrel in het Archiefcafé.

Ieder die iets wil inbrengen voor de boekenmarkt en/of de veiling, kan dat tot de laatste week van september langsbrengen bij het NHA (locatie Jansstraat 40). Uiteraard moet alle inbreng iets met Haarlem en omstreken te maken hebben.

Wie iets wil kopen op de veiling, dient zich te laten registreren. U krijgt dan een biednummer. Kom dus ruim op tijd voor uw registratie!

Er is geen mogelijkheid om veilingstukken contant af te rekenen. Er kan uitsluitend met pin worden betaald! Dit geldt overigens niet voor de boekenmarkt en kaartverkoop.

Kaarten voor de Dronkemansopera ad € 7,50 kunnen vooraf worden gereserveerd via <http://www.noord-hollandsarchief.nl/11-oktober-dronkemansopera//105/586/>

Marjorie Vroom

Colofon

Dit is een uitgave van de Historische Vereniging Haerlem

www.haerlem.nl

Verenigingszetel: De Hoofdwacht, Grote Markt 17

Postadres: postbus 1105, 2001 BC Haarlem

Secretaris: (023) 529 39 00
IBAN NL89 INGB 0000377882

Het blad verschijnt vier keer per jaar. ISSN: 1570-4785.

Redactie: Theo van der Vlucht, Frank Boorsma en Joan Patijn

Vormgeving: Tekst & Uitleg Haarlem

Druk: drukkerij Excelsior Haarlem (sponsor)

Verzending: Paswerk

Torrentius: completer dan ooit

Boekbespreking

Wim Cerutti

De schilder en vrijdenker Johannes Torrentius; een Haarlems – Amsterdamse duivelskunstenaar 1588 – 1644

272 pagina's, Uitgeverij Loutje – Haarlem, 2014. Prijs € 24.50
ISBN/EAN 978-94-9193-6012

Het kan geen Haarlem-geïnteresseerde zijn ontgaan: 2014 is door Wim Cerutti uitgeroepen tot het Torrentius-jaar, met tal van activiteiten rond deze Haarlems-Amsterdamse duivelskunstenaar die leefde van 1588 tot 1644. Zwaartepunt van dat jaar is het al eerder in de nieuwsbrief aangekondigde boek.

Het leven en werk van Johannes Torrentius heeft maar zeer weinig directe sporen achtergelaten in archieven. Geen wonder voor een omstreden figuur van wie de nagedachtenis bewust is uitgewist door zijn vele tegenstanders. De onderzoeker moet het doen met slechts enkele documenten, en van zijn werk als beeldend kunstenaar is niet meer dan één schilderij overgeleverd. Toch is het Cerutti goed gelukt om – met dat weinige uit de eerste hand – een compleet

beeld te schetsen van Torrentius en zijn tijd, door het weinige dat er is te spiegelen aan de context en tijdgenoten.

Het leven van Torrentius en het schandalige strafproces waaraan hij in de stad Haarlem werd onderworpen, verbeeldt het woelige godsdienstige klimaat in de dan nog jonge republiek. De gereformeerde godsdienst is zich nog steeds aan het vestigen. Religie, bestuur en rechtspraak zijn nog onduidelijk met elkaar verknoot. Maurits heeft in 1618 de tolerantie voor andersdenken nog verder ingeperkt. En in dat klimaat is een vrijdenker als Torrentius al snel een zeer verdacht persoon en een gevaar voor de 'enige ware religie'. Het boek legt helder en overtuigend uit waarom Torrentius onrecht is aangedaan, en waarom het proces en de straf – ook in de ogen van tijdgenoten – zo onrechtvaardig waren.

De hoogtepunten zijn de hoofdstukken met de beschrijving van het strafproces en de uiteenzettingen over het denkklimaat in de vroeg zeventiende eeuw, met naast de getolereerde nieuwe religie tal van soorten vrijdenkerij. Het blijkt al snel dat de stad Haarlem niet de minst fanatieke was in de bestrijding daarvan. Het verhaal van de strafzaak, werpt een verrassend nieuw licht op de overbekende portretten van Frans Hals. Bedenk bij een volgend museumbezoek eens dat u oog in oog

staat met de Haarlemse magistraten die verantwoordelijk waren voor een schandelijk proces. Haarlemse hardliners!

Omdat Torrentius zo weinig teksten heeft nagelaten, had dat weinige eigenlijk wel integraal in het boek gekund. We hebben van Torrentius bijvoorbeeld een brief van drie pagina's waarin hij zijn levensleer uiteenzet aan zijn vriend Gabriel Vernatti. Die zeldzame drie pagina's krijgen we nu alleen in aangehaalde, samengevatte vorm mee, vanaf pagina 108. Dat is een klein gemis; een volledige transcriptie – zoals dat wel met zijn gedichten gebeurde – was hier op zijn plaats geweest: een buitenkansje om nog wat dichters bij het weerspannige gedachtegoed van de hoofdpersoon te komen.

Niettemin heeft Cerutti een compleet en evenwichtig verhaal afgeleverd. Waar eerder auteurs soms wel erg voorzichtig met conclusies zijn, neemt Cerutti goed beargumenteerde standpunten in.

Compleet is het boek ook in zijn uiterlijke verschijning: fraai geïllustreerd door Eric J. Coolen, en met een film erbij die het hele Torrentius-drama aantrekkelijk verbeeldt en die uitnodigt om in Haarlem én in het Amsterdamse Rijksmuseum Torrentius en Cerutti nog eens achterna te reizen.

Theo van der Vlugt

Harco Gorter, onze nieuwe secretaris

Tijdens de laatste algemene ledenvergadering is Harco Gorter benoemd tot secretaris van onze vereniging, en daarmee ook lid van het Dagelijks Bestuur. De leden zullen de komende jaren veel met hem te maken krijgen, reden om hem te vragen iets over zichzelf te vertellen.

Ik heb van jongs af aan veel belangstelling gehad voor geschiedenis. Mijn belangstelling voor de lokale geschiedenis van Haarlem is toegenomen sinds ik bij het Noord-Hollands Archief ben gaan werken. Twee jaar geleden ben ik ook in Haarlem komen wonen. De eerste kennismaking met de vereniging waren de jaarboeken van de vereniging, aangezien deze op de studiezaal van het Noord-Hollands Archief aan de Jansstraat staan. Een aantal collega's van mij is lid van de vereniging.

Ik ben benaderd door mijn directeur, Lieuwe Zoodma, met de

vraag of ik secretaris wilde worden. Lieuwe is zelf al sinds 1996 bestuurslid. Ik heb hier positief op geantwoord. Het lijkt mij een interessante en uitdagende functie. Ik ben me toen meer gaan verdiepen in de organisatie, het beleid en de activiteiten van de vereniging.

Ik denk overigens niet dat ik de functie heel anders zal invullen dan mijn voorganger, Peter van Wingerden. Ik hoop in ieder geval veel te leren van de andere bestuursleden en denk in mijn nieuwe functie veel bestuurservaring op te doen.

Er zijn opvallend veel enthousiaste en betrokken leden. Er worden ook heel veel interessante activiteiten door de vereniging georganiseerd, zoals lezingen en excursies, waarin ik hoop te kunnen participeren.

Peter van Wingerden

Vooraankondiging van een bijzonder boek

Met Strawinski aan Zee

Jan Tadema, firmant van de voormalige Haarlemse Uitgeverij Erven F. Bohn speelde, tot zijn dood in 1949, een grote rol in het culturele leven van Haarlem. Hij was onder andere voorzitter van de Historische Vereniging Haerlem en beschermheer van het Toonkunstorkest Euterpe. Zijn naam leeft voort in onze Hoofdwacht aan de Grote Markt, waar de Tadema-kamer te bezichtigen is. Zijn portret hangt in de hal. Tadema had een grote passie voor muziek. Hij ontving in zijn huis aan de Gedempte Oude Gracht 91 graag de musici die optraden in Concertzaal 'De Kroon', gelegen aan de Grote Markt, waar eertijds de Sociëteit van die naam gevestigd was, of in het Amsterdamse Concertgebouw. Diverse solisten en dirigenten hebben bij hem en zijn vrouw Koosje gelogeerd of werden door hen op een souper of ten minste op een goed glas wijn onthaald.

Onder hen waren niet alleen nationale grootheden als Willem Mengelberg, Julius Röntgen en Willem Pijper, maar ook beroemdheden als Pablo Casals, Carl Flesch, Robert Casadesus, Jacques Thibaud, Pierre

Monteux, Francis Poulenc, Igor Stravinsky en vele anderen. Zij betuigden in een gastenboek getrouw hun erkentelijkheid voor de genoten gastvrijheid, dikwijls vergezeld van een muzikale groet, een foto of een programma met opdracht. Zo groeide Tadema's gastenboek uit tot een rijke autografenverzameling, waar hij foto's, brieven en programma's in plakke en waaraan hij op den duur zelfs brieven van Johannes Brahms en Max Reger wist toe te voegen. Het boek biedt zodoende een ongeëvenaard overzicht van het rijke muzikleven in Haarlem.

Een uitgave met vele afbeeldingen uit dit spectaculaire gastenboek, voorzien van een verklarende tekst door Piet Wackie Eysten, zal najaar 2014 verschijnen onder de titel *Met Strawinski aan Zee. Het Gastenboek van Jan Tadema*. Prijs € 30,00. De auteur Piet Wackie Eysten (1939) was onder meer deken van de Nederlandse Orde van Advocaten. Naast allerhande juridische artikelen e.a., publiceert hij op het terrein van muziek en van muziekgeschiedenis. Hij trad meermalen op als presentator van het

klassieke muziekprogramma *Een goede morgen met...* op Radio 4. Ook *Met Strawinski aan Zee* zal hij komend najaar in dit programma op Radio 4 toelichten.

De leden van de Vereniging Haerlem worden uiteraard van de verschijning van het boek op de hoogte gehouden. Contact: Joan Patijn, joanpatijn@live.nl en T 06 27 07 29 66.

Jan Tadema, foto uit Jaarboek Haerlem 1949

Jaarvergadering in Het Seinwezen

De Algemene Ledenvergadering van 25 juni vond ook dit jaar plaats op een bijzondere locatie, te weten het gebouw van het Seinwezen uit 1914, verstopt tussen de Kinderhuissingel en het spoor. Op de website vindt u een ruimere samenvatting van de vergadering vooruitlopend op de officiële notulen. Enkele belangrijke gespreksonderwerpen herhalen wij hier kort. De penningmeester maakte zich zorgen over het interen op het vermogen van de vereniging door de olopende kosten onder meer van de Nieuwsbrief. Een digitale verspreiding daarvan wordt daarom overwogen. De leden gingen na enige discussie akkoord met een bescheiden contributieverhoging. Onderzocht wordt nog of het haalbaar is een lagere contributie vast te stellen voor jeugdleden tussen bijv.

18 en 25 jaar. Zie ook de mededeling van de penningmeester elders in deze Nieuwsbrief. Er werd afscheid genomen van de bestuursleden Maria van Vlijmen, Wim Slik (niet aanwezig) en Joan Patijn met lovende woorden en een fraai boeket van voorzitter Frans Willem Lantink alsmede een warm applaus van de leden. Secretaris Peter van Wingerden werd herkozen als vicevoorzitter en Harco Gorter nam zitting in het bestuur als nieuwe secretaris.

De voorzitter stond stil bij de extra ledenvergadering van 18 december 2013 waarin een besluit werd genomen over de statutenwijziging waarin onder meer de vereniging officieel de naam 'Historische Vereniging Haerlem' kreeg en waarin de relatie tussen bestuur, werkgroepen projectgroepen en commissies per

huishoudelijk reglement nader kan worden geregeld.

Na het formele gedeelte kregen de leden gelegenheid tot een rondleiding in het gebouw van het Seinwezen door Baud Schoenmaeckers, directeur van het bedrijfsverzamelgebouw dat sinds 2001 hier is gehuisvest. Het Seinwezen was lange tijd het hoofdgebouw van het Seinwezen der Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij (HIJSM), waaruit de NS zou voortkomen. Het Seinwezen was verantwoordelijk voor het onderhoud van spoor, wissels, seinen en spoorwegovergangen. Wie per trein vanuit de richting Den Haag naar Haarlem reist, heeft het gebouw aan de buitenzijde al vaak gezien.

Frank-Michiel Boorsma

Al is het zomer, toch zijn er in Haarlem kinderen die naar school gaan. De Zomerschool is onderdeel van de KinderUniversiteit. In twee weken tijd worden kinderen met een taalachterstand uit de groepen 6, 7 en 8 van de basisschool door deskundige leerkrachten bijgestaan hun taalvaardigheid in het Nederlands te verbeteren. Daar wordt door de kinderen hard aan gewerkt. Daarom is het zaak af en toe de teugels te laten vieren en dat gebeurt met workshops en excursies. Excursies die niet alleen leuk, maar ook leerzaam zijn. Net als bij de activiteiten die de KinderUniversiteit organiseert, komen de kinderen van de Zomerschool in aanraking met instellingen waar zij vanuit de thuissituatie niet zo gauw komen. Zo werden het Frans Hals Museum, het stadhuis, de VVV en het ABC bezocht. Onze werkgroep is ook gevraagd een bijdrage te leveren. Onder begeleiding hebben 20 leerlingen de speurtocht 'Leer mij Haarlem kennen' gedaan. Hoewel het een van de warmste dagen van afgelopen zomer was, hebben zij hun best gedaan om iets van de geschiedenis van Haarlem op te steken. Menig volwassen toerist kan nog iets leren van de manier waarop zij netjes en stil door het Hofje van Bakenes liepen.....

Franse les

In het najaar komt er aandacht voor de Franse taal in Haarlem. In de vorige Nieuwsbrief is al vermeld, dat in de Waalse Kerk op vrijdag 29 augustus de tentoonstelling 'Jean de la Chambre en zijn Franse

school in Haarlem' wordt geopend. Tot en met het eerste weekend van november heeft iedereen elk zaterdag- en zondagmiddag de gelegenheid daar te zien hoe er in vroeger tijd in onze stad Franse les werd gegeven. Omdat wij het op prijs stellen dat leerlingen in het voortgezet onderwijs die nog Frans in hun pakket hebben de tentoonstelling zien, kunnen docenten met onze werkgroep een afspraak maken voor een speciaal op hen gerichte rondleiding. Voor jongere kinderen worden in de herfstvakantie activiteiten georganiseerd. Dus (groot)ouders: houdt vooral de folder 'Oktober=Kindermaand' in de gaten!

Plannen

Door de werkgroep Geveltekens zijn wij geattendeerd op een leerzaam project, dat in Amsterdam is georganiseerd voor de groepen 6 en 7 van de basisscholen. Na een vertelling over het hoe en wat van gevelstenen, kregen de kinderen een rondleiding door de stad om gevelstenen te 'spotten'. Daarna mochten zij zelf met hulp van een kunstenaar een steen ontwerpen en in klei bakken bij een keramiekatelier. Als afronding van het project volgde een tentoonstelling van de nieuwe kunstwerken. Omdat dit project ons aanspreekt, zullen wij proberen ook de Haarlemse scholen te interesseren voor zo'n project in Haarlem.

Marjorie Vroom, werkgroep jonge muggen

Uit het bestuur

In de Algemene Ledenvergadering van 25 juni is besloten de contributie vanaf 2015 te verhogen van € 20 naar € 25. Voor partnerleden gaat de contributie van € 30 naar € 37,50. Als vereniging organiseren we veel activiteiten. De uitgaven zijn jaarlijks aanzienlijk hoger dan de inkomsten en dat houden we niet vol. Daarom is de verhoging van de contributie belangrijk. Voor de restauratie van de Kaart van Romeijn is al meer dan € 6.000 ingezameld. Dat is een mooi resultaat! De restauratie kost het dubbele. Op 11 oktober organiseren we een grote veiling waarvan de opbrengst ook aan de restauratie ten goede komt. Zie elders in dit blad.

Jan-Dirk Enschedé,
penningmeester

Gezocht: inspirerende voorzitter en nieuwe leden voor de werkgroep parken & groen

Door het vertrek van onze huidige voorzitter en drie leden zijn wij, in korte tijd, nogal uitgedund en daarom naarstig op zoek naar versterking!

Ieder lid van de werkgroep parken & groen draagt bij aan de expertise binnen de werkgroep. Dit betekent dat wij leden zoeken die vanuit werkervaring, opleiding en of serieuze vrijetijdsbesteding kennis toevoegen aan de werkgroep. We streven naar een werkgroep van maximaal tien leden om de groep werkbaar te houden.

De voorzitter vormt de 'linking pin' naar het bestuur (en heeft

daar ook zitting in) en de andere werkgroepen van de Vereniging Haarlem. Daarnaast is hij of zij ook vaak het gezicht naar buiten; naar de politiek, ambtenaren en andere organisaties.

Hij of zij is de enige waarvan gevraagd en verwacht mag worden een volledig overzicht over de activiteiten van de werkgroep te bezitten. Daardoor is hij of zij in staat synergie te bereiken met de genoemde andere partijen. Uiteraard is de expertise van andere werkgroepleden hierbij onmisbaar en direct in te zetten.

Reacties naar: haerlemparkengroen@gmail.com

Op volle kracht de zomer door!

Dankzij het afschaffen van de zomerstop konden de afgelopen maanden veel activiteiten plaatsvinden. De jaarlijkse studiedag van de werkgroep gebouw en omgeving bijvoorbeeld, die dit jaar in Delft plaatsvond. Onder leiding van Gerard Moolenaars werden de leden van de werkgroep op 28 juni uitvoerig bijgepraat over de grote bouwwerkzaamheden in de Delftse spoorzone aan de rand van de historische binnenstad. Het spoor en het station gaan ondergronds en op de vrijgekomen ruimte wordt een nieuw stadhuis gebouwd en een groot aantal appartementen. Ten noorden van het station verdwijnt de overlast van het huidige spoorviaduct en wordt de openbare ruimte opnieuw ingericht.

Een mogelijke nieuwe functie voor de Koepelgevangenis heeft in de werkgroep veel aandacht gekregen. Dirk Jense heeft veel materiaal verzameld en die in voorstellen verwerkt. Ook is samen met de leden gebrainstormd over nieuwe functies. Voor een verdere oriëntatie is er gesproken met de stadsbouwmeester. Verder zal er een Waarderings- en Potentiëkaart worden gemaakt. Ook speelt het idee om een

workshop te organiseren over de toekomst van het Koepelcomplex. Daarbij zouden vertegenwoordigers van het Ministerie van Justitie kunnen worden gevraagd, de Rijksbouwmeester, het Rijksvastgoedbedrijf, de verantwoordelijke wethouder en Haarlemse politici. Begin september zal de werkgroep het gebouw bezoeken om zelf binnen te kunnen zien waar we het eigenlijk over hebben.

In de vergadering van 17 juni was oud-lid Piet Roos aanwezig. De aanleiding was een gesprek over een voortzetting van het Pleinen-project. Het gaat om een update van het Pleinenboek uit 1996 van de voorganger van G&O, de werkgroep Bouwhistorie Haarlem. Doel is om in 2016 een volledig herziene versie van het Pleinenboek uit te brengen in combinatie met een tentoonstelling. Van de ongeveer 150 pleinen die Haarlem kent zijn er al zo'n 110 geïnventariseerd. Men hoopt de financiering in 2015 rond te hebben. Trekker vanuit de werkgroep is Siem Schaafsma.

Door werkgroep lid Karen Schenk is in het kader van een stage bij de gemeente Haarlem het idee van een digitale

Erfgoedkaart doorontwikkeld, waarin de Haarlemse gebouwde omgeving tot in alle details in kaart wordt gebracht. In de augustusvergadering werd aan de hand van een presentatie door Karen dieper ingegaan op de Erfgoedkaart. Het gaat om het verzamelen en digitaliseren van een gigantische hoeveelheid data, die per gebouw alle aspecten daarvan vastleggen. In Leiden is een dergelijk project al gedeeltelijk uitgevoerd. Het uiteindelijke doel van de kaart is deze te gebruiken bij toekomstig ruimtelijk ordeningsbeleid. De bedoeling is om er na de zomer een Raadsmarkt over te houden.

In de julivergadering was Margot Haasdonk te gast. Zij is bij de gemeente onder andere aanspreekpunt voor de Monumentenzorg. Bij haar werden de digitale erfgoedkaart, de toekomst van de koepelgevangenis en de extra aandacht voor de wederopbouwmonumenten ter sprake gebracht. Ook kwamen politieke onderwerpen als de Wabo (wet omgevingsrecht), de erfgoedwet, de omgevingswet en het meldpunt leegstand ter tafel.

Auke Douma, werkgroep gebouw en omgeving

'Bedankt voor flink wat stof tot nadenken'

In mijn laatste column beklagde ik me over het gebrek aan respons dat ik van de lezers meende te hebben ondervonden, en ik nodigde ik u uit om te reageren op mijn opmerkingen. Een flink aantal van u heeft de moeite genomen mij te laten weten hoe zij hierover denken. Er was zelfs een reactie op rijm bij. Heel bijzonder. Mijn dank aan alle schrijvers.

Uiteraard heeft me dit weer stof tot nadenken gegeven. Mag je als columnist de dialoog aangaan met de lezers? Ik weet dat sommigen daar anders over denken, maar ik denk niet dat de columnist aan regels is gebonden, behalve als het gaat om de lengte van het stuk. Er bestaat geen vaste definitie van columnist, dus ieder die zich als zodanig afficheert, is vrij in de keuze van de middelen die hij inzet. Ik geef graag een mening, maar ben ook oprecht benieuwd hoe anderen over een bepaald onderwerp denken. Twee weten meer dan een, en er zijn nu eenmaal veel zaken waar dialectiek leidt tot inzicht. Ik ben blij met alle

aanmoediging die ik ontving om door te gaan met het schrijven van mijn columns, en zal dat zeker ook blijven doen. Met of zonder uitgesproken waardering of afkeuring, en hopelijk met af en toe een inhoudelijke reactie die ons verder brengt.

Zo liet een van mijn respondenten weten dat lang geleden juist een aantal particuliere monumentenbezitters het initiatief hadden genomen hun woonhuizen – trots als ze daarop waren – open te stellen voor het publiek. Om de een of andere reden is daar de klad ingekomen, maar deze lezer steunt het initiatief om dat binnen het kader van onze vereniging nieuw leven in te blazen. Ik gebruikte als argument dat de financiering van restauraties toch ook met gemeenschapsgeld had plaatsgevonden. Respondent merkt terecht op dat dit nog geen recht geeft aan anderen om daar op bezoek te gaan. Zijn suggesties: begin klein en bouw het uit als het succesvol is.

Een andere respondent bevestigt dat in

kleine kernen het aantal leden van historische verenigingen relatief veel groter is dan in een stad als Haarlem. Hij vraagt zich af of we dus in Haarlem te weinig leden hebben. Ja, dat vind ik wel. We doen al jaren veel te weinig aan ledenwerving. Maar zelfs als we daarmee succes boeken, leggen we het toch af tegen plaatsen als Katwijk, Zandvoort en Ermelo.

Ik had een interessant gesprek met een lezer die zich bezighoudt met straatnaamgeving. Dat blijkt een uitermate complexe wereld te zijn vol van gevoeligheden, een leuk onderwerp voor een afstudeerscriptie.

Ik heb mijn hart gelucht voor een keer, ik zal er geen gewoonte van maken. Er zijn nog tal van andere zaken die mij bezighouden. Daarover een volgende keer meer. Maar u weet het: schrijver dezes houdt zich nog steeds aanbevolen voor uw commentaar via info@haerlem.nl.

Peter van Wingerden

Drie getekende vertellingen

Onze stad inspireert auteurs en kunstenaars op talloze manieren. Bijzondere voorbeelden daarvan zijn drie geschiedenissen gemaakt met de tekenpen.

Om te beginnen het fraaie boekwerk 'Gaston, een Haarlemse zoektocht langs Chemin des Dames'. Het betreft het verhaal van Gaston Delange die als jonge soldaat in de loopgraven van de Eerste Wereldoorlog terecht kwam en daar in 1917 sneuvelde. Zijn brieven, kaarten en andere herinneringen kwamen in het bezit van diens Haarlemse achterneef Alain Timmers, die het na een zoektocht door het gebied rond Verdun verwerkte tot een verhaal over de strijd aldaar. Eric J. Coolen verzorgde het van passende afbeeldingen en van deze zoektocht is ook een DVD gemaakt.

De presentatie vond op 29 mei, kort voor de Haarlemse Stripedagen, plaats in het Historisch Museum waar ook een kleine tentoonstelling van de beschreven memorabilia te zien was.

Van een geheel andere orde is het getekende verhaal 'De verdwenen ambtsketen' van Hans Duivenvoorden. Deze 'docu-strip' is geschreven en vooral getekend naar aanleiding van het verdwijnen van de ambtsketen van onze burgemeester in november 2011. Het verhaal geeft een opmerkelijke wending aan de ware toedracht van de verdwijning, die hier niet wordt prijsgegeven. Over dit werk was tijdens de Stripedagen een tentoonstelling in De Waag te bezoeken.

Ook opmerkelijk is het nieuwste album (no. 326) van onze Vlaamse vrienden Suske en Wiske. De titel is 'De Zwarte Tulp'. Het verhaal speelt in en rond het Haarlem van 1637, het jaar van de windhandel in tulpenbollen. Als de hoofdrolspelers met de tijdmachine Haarlem in dat jaar zijn aangekomen, beleven zij daar (en in slot Heemstede) een avontuur waarin onder meer een scene in onze eigen Hoofdwacht voorkomt. Het interieur is wel wat veranderd, maar het zou er best zo uit hebben kunnen zien in 1637. Ook bij de niet echte stripliefhebber zal het stripverhaal in de kast met Haarlemboeken niet misstaan!

Frank-Michiel Boorsma, redactie

Illustratie van Eric J. Coolen uit 'Gaston'

Een mooie dertiende juli herdacht

Op 13 juli meldden zich bij restaurant Paxtaran de circa 60 leden die zich hadden opgegeven voor de feestelijke herdenking van de treurige Val van Haarlem op diezelfde datum in 1573. Historica Els Kloek schetste ter introductie de betekenis van het beleg van Haarlem en droeg interessante ideeën aan voor herhaalde vieringen in de komende jaren. Zij suggereerde dat ook 1 maart een goede feestdatum zou zijn omdat de Spanjaarden toen in 1577 weer vertrokken, de z.g. Satisfactie van Haarlem, waardoor Haarlem weer van de Haarlemmers werd. Hoewel Els Kloek onlangs een boek over Kenau en Magdalena schreef, bleef Kenau deze keer wat op de achtergrond, maar toch ook niet helemaal zoals later die middag zou blijken.

Na de lezing ging het gezelschap onder aangename weersomstandigheden sloop in twee sloepen gelegen aan de Nieuwe Gracht voor een rondvaart. Alle deelnemers kregen een routekaart (inmiddels collectors item!) van Haarlem zoals het er tijdens het beleg uitzag.

Vanaf het water is veel mooier de omvang en ruimtelijkheid van de stad te zien. Bij het beeld van de 'Gebonden mannen' werd halt gehouden en daar kwam Kenau hoogst persoonlijk ten tonele met een gepassioneerde toespraak, waarin zij zich verrast toonde over alle belangstelling voor de gebeurtenissen in 1572/1573. Zij ging aan boord om de rest van de tocht mee te varen.

Uiteindelijk werd afgemeerd nabij Paxtaran, waar de deelnemers naar tevredenheid vergast werden op Spaanse gerechten, waaronder pastinaak, een groente die destijds vaak op het menu stond.

Het was een mooi programma en er wordt nagedacht over een herhaling in deze of een andere vorm. De al aangedragen ideeën daarvoor van binnen en buiten de Vereniging bieden allerlei alternatieven.

Frank-Michiel Boorsma

Agenda Excursies en Lezingen

Aanmelding voor de hieronder vermelde activiteiten via onze website www.haarlem.nl of de voicemail van de excursietelefoon T 06 37 36 14 59, tenzij in de aankondiging anders vermeld. Voor overige contacten kunt u een e-mail sturen aan haarlemexcursies@gmail.com. Betalingen gaarne op onze bankrekening NL 89 INGB 0000 37 78 82 onder vermelding van de activiteit. Kijk voor eventuele wijzigingen op de website en let op berichten in uw mailbox! Indien verwezen wordt naar een vorige Nieuwsbrief kunt u deze ook terugvinden op de website.

September

Zaterdag 20 september

Wandeling 'Van de stad naar het groen, langs de Brouwersvaart naar de duinen'. Start bij café-restaurant Nobel aan het

Spaarne (tegenover De Waag) om 11.00 uur. De wandeling gaat 'weer of geen weer' door en duurt ongeveer twee uur. Zie voor meer informatie Agenda vorige Nieuwsbrief.

Maandag 29 september

Historisch Café 'Haarlem in de tijd van Torrentius'

Lezingen van Wim Cerutti, auteur van het boek over Torrentius, waarover in deze Nieuwsbrief een recensie is te vinden, en van Erik van Beek over seksuele normen en waarden in die tijd. Het trio Bijlsma2Hooglugt zorgt weer voor het muzikale intermezzo. Plaats: het Noord-Hollands Archief, Jansstraat 40. Inloop vanaf 19.30 uur met koffie of thee. Aanvang programma 20.00 uur met na afloop borrel in het Archiefcafé. Reserveren verplicht via www.noordhollandsarchief.nl of telefonisch van 09.00 – 17.00 uur (023) 517 27 00.

De entree bedraagt € 4,00 p.p. incl. consumpties, ter plaatse te voldoen.

Oktober

Zaterdag 11 oktober

Veiling, boekenmarkt en Dronkemansopera

Alles ten bate van de restauratie van de kaart van Romeijn de Hooghe. Zie de uitvoerige informatie in deze Nieuwsbrief met alle spelregels voor de inzameling etc. Plaats: Noord-Hollands Archief, Jansstraat 40. Totale programma van 12.00 – ca. 16.30 uur. Kaarten voor de Dronkemansopera ad € 7,50 kunnen vooraf worden gereserveerd via <http://www.noord-hollandsarchief.nl/11-oktober-dronkemansopera//105/586/>

Zondag 12 oktober

Lezing over Jean de la Chambre en zijn tijdgenoten

Dick van Gijlswijk belicht de werkzaamheden

lees verder op pagina 8

Agenda Excursies en Lezingen

vervolg van pagina 7

en achtergronden van De la Chambre en verschillende tijdgenoten die eveneens in het onderwijs werkzaam waren. Zij onderscheidden zich door de productie van zogenaamde schrijf- of exemplaarboeken en onderwijsmethoden voor uiteenlopende vakken. Hun inbreng was van wezenlijk belang voor de verdere ontwikkeling van het onderwijs. De lezing vindt plaats zondag 12 oktober, 15.00 uur in de Waalse Kerk aan het Begijnhof, de toegang is gratis. Voorafgaande aanmelding is niet nodig.

Maandag 13 oktober

'Geschiedenistafel'

De Sociëteit Vereniging begint een nieuwe activiteit onder de naam 'Geschiedenistafel' waarin op een avond een historisch thema wordt behandeld afgesloten met een diner. Hoewel de opzet ruim de grenzen van Haarlem overschrijdt, sluit dat samenwerking met onze vereniging niet uit. Vandaar dat onze leden in de gelegenheid worden gesteld de eerste bijeenkomst, die over Oekraïne gaat, bij te wonen.

Al vele eeuwen is de Oekraïne speelbal geweest van de omliggende mogendheden: Ottomanen, Habsburgers, Polen, Russen, Duitsers. Oekraïne betekent niet voor niets 'Grenslaan'. Onder deze titel schreef historicus Marc Jansen, spreker op deze avond, de eerste Nederlandse geschiedenis over de Oekraïne. Dat zijn boek bij verschijning afgelopen maart zo actueel zou blijken kon hij niet vermoeden.

Plaats: Sociëteit Vereniging aan de Zijlweg 1,

1e etage. Aanvang 18.00 uur voor ontvangst en borrel, 19.00 uur lezing, 20.15 diner. De kosten bedragen all-in € 25 voor twee-gangendiner, koffie/thee en twee consumpties, bij vooruitbetaling te voldoen op rekening NL22 ABNA 05 60 74 55 24 t.n.v. Sociëteit Vereniging o.v.v. Oekraïne 13-10-14. Afmelden tot uiterlijk drie werkdagen voor de bijeenkomst. Bij later afmelden of 'no show' blijft het bedrag verschuldigd. Inschrijven per e-mail: info@societeitvereniging.nl. Behandeling in volgorde ontvangst aanmelding. Inlichtingen of vragen: T. (023) 532 60 08.

Woensdag 22 oktober

De Pronkjuwelen van de Vereniging Haarlem

In de loop van het meer dan honderdjarig bestaan van de Vereniging Haarlem heeft de vereniging veel schenkingen en legaten mogen ontvangen. Deze vormen tezamen een enorm bezit en een veelheid aan objecten, die soms wel gezien worden door de Haarlem-leden maar meestal niet gekend. Lieuwe Zoodsma, directeur, en Alexander de Bruin, senior medewerker van het Noord-Hollands Archief, hebben deze schat in beeld gebracht en zullen die op verschillende wijze presenteren. In een beeldpresentatie zal Lieuwe Zoodsma beschrijven wat het bezit is, wat de herkomst ervan is, wat de waarde ervan is, wat ermee gedaan is en waar het zich bevindt. Na een korte pauze zal Alexander de Bruin een rondleiding verzorgen langs de pronkjuwelen in De Hoofdwacht en daarbij alles uit de kast halen. U bent vanaf 19.30 uur welkom in De Hoofdwacht, het programma start om 20.00 uur. Aanmelden graag voor 10 oktober. Entree is € 3, - p.p.

November

Woensdag 12 november

Wat kunnen de botten op de Botermarkt ons vertellen en hoe krijg je ze eigenlijk aan de praat?

Haarlem heeft een bewoningsgeschiedenis die al 56 eeuwen oud is. Door de eeuwen heen hebben mensen overal in de bodem hun sporen achtergelaten. Tegenwoordig vinden er continue werkzaamheden plaats in de bodem. Daardoor kunnen archeologische resten beschadigd raken of vernietigd worden. Daarom moet er voordat men de

bodem gaat bewerken eerst worden onderzocht of er archeologische resten aanwezig zijn. Die resten kunnen namelijk belangrijke informatie geven over het verleden. Als ze geschikt zijn voor onderzoek, dan worden ze opgegraven. Of ze moeten ter plaatse beschermd worden tegen beschadiging. Door de Wet op de Archeologische Monumentenzorg zijn gemeenten verantwoordelijk voor het archeologisch erfgoed. De gemeente Haarlem heeft een stadsarcheoloog en een archeologisch team. Zij voeren het archeologisch beleid uit en doen archeologisch onderzoek. Alle kennis die door onderzoek over Haarlem naar boven komt, wordt vastgelegd in archeologische rapporten. De vondsten en gegevens worden bewaard in het gemeentelijk archeologisch depot en zijn in het Archeologisch Museum Haarlem voor iedereen te zien. Anja van Zalinge, stadsarcheoloog, zal voor ons een lezing houden over haar werk en aansprekende voorbeelden tonen van archeologische resten. Dit vindt plaats op woensdag 12 november in het Archeologisch Museum Haarlem aan de Grote Markt. U bent welkom om 19.30 uur, de presentatie door Anja van Zalinge begint om 20.00 uur. Aanmelden graag voor 8 november. Entree € 3, - p.p.

Maandag 24 november

Historisch café in het Noord-Hollands Archief, Jansstraat 40 vanaf 19.30 uur met een nog nader aan te kondigen onderwerp.

December

Wanneer zich voor de verschijning van de Nieuwsbrief in december nog nieuwe excursies en lezingen aandienen, zult u daarvan via e-mail en de website www.haarlem.nl op de hoogte worden gebracht.